

IGOR SEVERJANINI HENRIK VISNAPUU TÖLKED JA NENDE RETSEPTSIOON*

LEA PILD, TATJANA MISNIKEVITŠ

Oma esimeses luulekogus „Amores” (1917) on Henrik Visnapuu lahendanud mitmeid eesti luulekeele uuenemisega seotud probleeme. Raamatus kasutatakse mitteklassikalisi värsimõõte (hulk luuletusi on kirjutatud ka vabavärsis), on juurutatud uusi stroofivorme (igal kogumiku luuletusel on omaenda, teiste tekstide struktuurist erinev stroofika), kinnistunud on ebatäpne ja assonantsriim, laiendatud on eufooniavõtete kasutamist, eesti luulesse on toodud sisse uusi julgeid erootilisi kujundeid ja motiive, moodustatud on rohkesti neologisme ja lõpuks proovitakse luua luuleülest tervikut, mida organiseerib lüürilise kangelase kuju.¹ Autor tunnetab täielikult oma novaatorlikkust ja ootab ka kriitikalt ja lugejalt kõrget hinnangut oma uuenlustele.

On huvipakkuv, et „Amorese” kompositsiooni ja lüürilist süžeed iseloomustab terve rida vene sümbolistide luuleraamatutest pärinevaid struktuurielemente. Kõigepealt on see muidugi Aleksandr Bloki lüüriline triloogia oma teesi, antiteesi ja sünteesiga. Märkata on ka Valeri Brjussovi luulekogu „Urbi et Orbi” (1903) ja Konstantin Balmonti mõningate poeetiliste deklaratsioonide, eriti luulekogu „Oleme nagu päike” („Будем как солнце”, 1903) mõju.

Eesti kirjanduskriitika võttis Visnapuu esimese luuleraamatu vastu kõhklustega (vt nt Kärner 1924; Tammsaare 1988). Arvustajad tunnustasid „Amorese” autori andekust, kuid leidsid siiski, et raamat on liiga epateeriv. Kordusid etteheited, et kujundid ja metafoorid mõjuvad kunstlikena, et poeetiline mõte on liiga keeruliseks aetud, et autor jäljendab futuriste (Tammsaare 1988: 343–344). Pärast 1918. aastat, kui Eestisse asub elama Igor Severjanin ja „Amorese” autoril sõlmuvad sõbrasuhted „poeeside kuningaga”, hakatakse Visnapuule tegema etteheiteid Severjanini jäljendamises (vt Kivikas 1921). Luuletaja ise kinnitas 1922. aastal ilmunud artiklis, et tutvus Severjanini loomingu 1915. aastal, kui luges tema 1913. aastal ilmunud raamatut „Громомкипящий кубок”.² Suur osa „Amorese” luuletusi oli selleks ajaks juba olemas, seega ei olnud need kirjutatud Severjanini mõju all (Visnapuu 1922b: 5).

Kriitika vastandas „Amorese” „keerulistele” ja väljakutsuvatele luuletustele mõned raamatus ilmunud „lihtsad” värsid. „Lihtsust” ei nähta mitte ainult traditsioonilises temaatikas ja stilistikas ning klassikalistes riimides. „Lihtsateks” (s.t lugemiseks sobivateks ja tavalugeja esteetilisele normile vastuvõetavateks) tunnustatakse ka vabavärsilised luuletused, kui neis puuduvad

* Artikkel on valminud sihtfinantseeritava teema TFLGR 0469 raames.

¹ Luulekogu „Amores” struktuursete ja temaatiliste eripärade kohta vt Mägi 1964: 21–22; Peep 1989: 32–34.

² Selle Igor Severjanini ehk ühe kuulsaima luulekogu pealkiri on eestikeelses otsetõlkes „Tormiliselt keev karikas”. – *Tõlkija*.

erootilised kujundid, keerukas stilistiline register, neologismid. Näiteks Anton Hansen Tammsaare on arvanud: „...ei pea nii suure õhinaga „palavasuuiliste” laulude kallale tormama, ei pea laskma end nende kõditavusest veedelda, ja mis peaaasi: ei pea „mõnitusi” sugugi nii tõsiselt võtma, nagu seda autor ise ajuti näib tegevat. Siin on enam silmapilkselt tuju kui meeoleolu, sellest nende teoste kunstikõhnus, viisivaesus, kõigest sõnalopsakusest hoolimata. „Amores'i” sisu ja vormi tugevamad ja lootustandvamad küljed ei peitu sugugi seal, vaid päris lihtsates, ilusates, tahaks peaaegu öelda – pühades, vagades meeoleoludes ja Erose unistustes või raamatu lõpus esile tilkuvus aimduses, et on peale unistaja veel suur ja lai, päris piirita maailm....” (Tammsaare 1988: 345).

Kriitikud tabasid õigesti mitmeid ebaõnnestunud metafoore, mõnede tekstide egoistlikku orientatsiooni kirjanduslikule epataažile (Põld 1917) ja aegajalt ette tulevat vormi ja sisu vahelist disproportsiooni (näiteks kaheosalises luuletuses „Alistumine” deklareeritakse sisu tasandil loobumist elunautlemisest, kuid teksti enda ülesehituses on säilinud varasem „ornamentaalne” struktuur: alliteratiivsete kokkukõlade, siseriimide, korduste, inversioonide üleküllastatus). Tuleb tunnistada, et vaatamata tervele hulgal õnnestunud luuletustele ja üldjoontes kordaläinud katsele teos ühtsena üles ehitada, ei ole „Amores” oma sisult siiski ühesuguse tasemega.

Otsusel lasta raamat vene keelde tõlkida ja pöörduda sel eesmärgil Igor Severjanini poole oli kindlasti mitu põhjust, kuid üks põhilisi oli saavutada suuremat tunnustust, seda esmajoonel Eestis, oma kodumaise kriitiku ja lugeja juures. Visnapuu tegi panuse Severjanini kõrgele kirjanduslikule mainele. Kuid nagu on rõhutanud oma artiklis „Eesti ja Igor Severjanin” Rein Kruus, ei olnud Severjanin 1920. aastate alguses Eestis enam nii populaarne kui 1918. aastal siia saabudes ja elama asudes (Kruus 1987: 691). Siis oli „poeside kuningal” märtri, bolševike ohvri oreool. Pärast Tartu rahu sõlmimist ei äratanud tema isik Visnapuu kaasmaalaste – sealhulgas ka kirjannike – seas enam nii palju huvi. Esiplaanile olid kerkinud teised, aktuaalsemad ülesanded ja huvid. Kuid venekeelses pagulasajakirjanduses elas edasi Severjanini kui põlualuse andeka vene poeedi kuulsus, kes võeti soojalt vastu külalislahkes Eestis. Vene emigrantide kirjanduskriitikas rõhutatakse pidevalt Eesti haritlaskonna huvi Severjanini loominguga vastu. Näiteks Pjotr Pilski kirjutas seoses poeedi kirjandusliku tegevuse kahekümne aasta tähtpäevaga 1925. aastal: „Eestis – Severjanini teisel kodumaal – tuntakse, hinnatakse, armastatakse teda kõrgemalt kui kusagil mujal” (Пильский 1925).

Henrik Visnapuu kirjades oma tulevasele abikaasale Hilda Visnapuule (Ingile) teame, et „Amorese” autor ja tõlkija töötasid reaaluuste kaasabil tõlke juures 1919. aasta suvel (Rummo 1968: 104). Samal aastal avaldas Visnapuu artikli Severjaninist ajakirjas Odamees (Visnapuu 1919). Osa selle artikli seisukohti pärinesid tõenäoliselt Valeri Brjussovi artiklist Severjanini kohta, mis ilmus esmakordselt kogumikus „Kriitika Severjaninist” („Критика о Северянине”, 1916; vt Брюсов 1916).

Tähelepanu väärrib asjaolu, et seitsme Visnapuu luuletuse tõlked on säilinud Severjanini materjalide hulgas Fjodor Sologubi arhiivis Puškini majas (РО ИРАИ, ф. 289, оп. 7, № 31, л. 56–64 об). Tõlgete tekstid on ümber kirjutatud tundmatu isiku käekirjaga. Neljale neist on lisatud märkus: „Igor Severjanini tõlge”. Need on „Amoreses” leiduvad luuletused „Ühele naisele”,

„Carpe diem”, „Issand halesta” ja „Igavesti”. Kaks luuletust – „Jõuluöö” ja „Kõnelused Issandaga 10” on ilmunud kogus „Hõbedased kuljused” (1920), luuletus „Laske mul olla kurb” kogus „Käoorvik” (1920), mis ilmus Severjanini tõlkes 1939. aastal Narvas (pealkirjaks „Полевая фиалка”). Severjanini palvel külastas Visnapuu 1921. aastal Petrogradis Sologubi ja võimalik, et andis talle tutvumiseks oma luuletuste tõlked koos Severjanini kirjaga. Ühtki Sologubi arvamus Severjanini Visnapuu-tõlgete kohta ei ole fikseeritud, kuid seevastu ei ole Visnapuu kirjutanud temast oma reisikirjas „Punasel Venemaal” kuigi heatahtlikult (Visnapuu 1922a: 115–116). Sologubi on selles kirjatöös kujutatud eluolu üle hädaldava literaadina. Talle on vastandatud surmahaiget ja artikli ilmumise ajaks surnud säravat poeeti Blokki, „Kaheteistkümne” autorit, ja mõni aeg tagasi maha lastud „hiilgavat filoloogit” Gumiljovi (Visnapuu 1922a: 116).

Severjanini jaoks oli oluline informeerida Sologubi sellest, et ta osaleb aktiivselt oma uue elukohamaa kultuurielus. 2. märtsil 1921 on ta Sologubi-le kirjutanud: „Minu hea Fjodor Kuzmitš! Kalli Anastassia Nikolajevna ja Teiega ei ole me näinud – neil päevil saab see aeg täis – juba kolm aastat. Minu armsast Eestist läks esimene post Venemaale kevadel – aprillikuus – 1920. aastal, kuid Teie uut aadressi ma ei teadnud ja vana olin ära unustanud. Alles hiljuti – ma andsin Riias kaks kontserti – sain ma B. Vitvitskajalt teada, kus Te elate. Olen selle üle rõõmus ja siinkohal saadan Teile esimese sõnumikese „Eestima pankadelt”. (Ühe minu raamatu pealkiri).” Ja jätkas: „Talviti kirjutan palju, mõnikord on mul kirjandusõhtud Revelis, Jurjevis ja Narvas. Eesti kirjastus „Odames”³ on andnud välja kolm minu poeeside raamatut” (vt Северянин 2009: 726).

Kirjas nimetatud raamat „С утесов Эстии” („Eestima pankadelt”) oli Severjaninil kavandatud kui eesti luule tõlgete antoloogia. See ilmus siiski alles 1929. aastal pealkirjaga „Eesti luule antoloogia saja aasta jooksul” („Антология эстонской поэзии за сто лет”). Antoloogia publitseerimisest on põhjalikult kirjutanud Rein Kruus oma venekeelses artiklis „Uusi andmeid Igor Severjanini elu ja loomingu kohta” (Круус: 1986).

Neist tõlgetest kirjutas Severjanin 4. aprillil 1923 Avgusta Baranovale: „Nende aastate jooksul, elades Eestis, olen ma keelt tundmata tõlkinud eesti keelest 3 raamatut. Tuginesin ainult rütmile, riimile ja oma tundele; sõnasõnalisse proosasse tõlkisid teksti mulle mu naine ja autorid ise” (Северянин 1988: 37; Severjanini kui eesti keelest tõlkija kohta vt ka Исаков 1990: 32–34).

Severjanini eesti luule tõlgetega said lugejad tutvuda 1920. aastal: Tallinna ajalehes *Последние известия* avaldati tema Visnapuu luule tõlked (vt Северянин 1920a; 1920b). Edaspidi ilmusid Severjanini tõlked Eesti venekeelses ajakirjanduses võrdlemisi regulaarselt. Lisaks Visnapuule – eelnevale lisaks on 1920. aastate alguses ilmunud veel „Jaaniöö” („Ночь под Ивана Купала”; Visnapu 1921a; Visnapuu 1964: 107–108) ja „Kuressaare” („Аренбургская дача”; Visnapu 1921b; Visnapuu 1964: 166–167) – on ta tõlkinud Gustav Suitsu „Jumalad ja rumalad” („Боги и глупцы”; Суйтс 1921; Suits 1992), August Alle „Sügise tuleku” („Наступление осени”; Alle 1921; Alle 1992), Ado Reinvaldi „Unusta?” („Забыть?”; Рейнвальд 1921; Reinvald 1989), Lydia Koidula „Pitkalt kiigub paadikene –” („Лодка, медленно качаясь...”; Койдула 1921; Koidula 1969), Mihkel Veske „Õhturahu” („Как ходить

³ Severjanini venekeelses kirjas kirjutatud ladina tähtedega. – *Tõlkija*.

приятно...”; Veske 1926; Veske 1996) jt eesti luuletajate loomingut (vt selle kohta Фигурнова 1993: 47–48).

Üksikute luuletuste tõlked ajakirjanduses ei äratanud reeglina erilist vastukaja.

Iseloomulik on Tartu Ülikooli õppejõu Boriss Pravdini hinnang, kes osales kirjastuse Odamees korraldatud poeeside õhtul Tartus, ülikooli ruumides 6. veebruaril 1922. aastal. Järgmisel päeval kirjutas Pravdin selle õhtu kohta poeetilise vastukaja, mis on avaldatud almanahhis „Via sacra” 1922. aastal (Via sacra 1922: 72). Luuletuses on märgitud ära Severjanini lisandused tema tõlgitud Visnapuu luulesse:

*Вы гневно пели о Гоморре,
Сплетали мурты Красоте,
И в оверлэнненных „Amores”
молились Яви и Мечте.*

*Но не внесли от сонной тины,
Не олазорили толпу –
Ни ваши четкие секстины,
Ни девогимны Visnapuu.⁴*

Severjanini rohkete neologismide (*девогимны* on raskesti tõlgitav sõna, koosnedes sõnadest *дево* 'tütarlapse-, neitsi-' ja *гимны* 'hümnid') märkamine tõlgetes on selle kuulaja-lugeja täiesti seaduspärane reaktsioon, kes on lugenud Visnapuu luulet eesti keeles. Severjanini „Amorese” tõlge ilmus Moskvas kirjastuse Накануне väljaandel 1921. aastal (kaanel on 1922). Raamatu eessõnas, mille kirjutas Visnapuu palvel (ja tõenäoliselt ka tema vahetul osavõtul) Aleksandr Kussikov, tunnistatakse Severjanini tõlked ebaõnnestunuteks: „Severjanin kui spetsiifiline poeet on „severjaniseerinud” hirmuäratavalt („до грезоужаса”) kogu oma töö. Nende tõlgete põhjal on raske otsustada tõelise Henrik Visnapuu üle” (Кусиков 1922: 11). „Severjanismide” all pidas eessõna autor silmas nii poeedi originaalluules kasutatud eksootilisi ja võõrapäraseid reaaliaid, mis olid vene keeles juba kohanenud (amulett, paaž, eskiis, ekstaas, kotedž), Severjanini kuulsaid neologisme (*грезерка, лесотень, овесенить, снежить, фиоль*)⁵ kui ka tema loomingus esinevaid XVIII sajandi arhaismide eeskujul loodud keelendeid.

Jääb mulje, et Severjanin on oma Visnapuu „Amorese” tõlkes teadlikult kasutanud kõikvõimalikke oma luules äraproovitud keelelisi eksperimente, et selle kaudu rõhutada eesti luuletaja loomingu novaatorlikkust ja koos temaga otsekui alustada taas iseenda loomingulist teed. On teada, et kriitika hindas Severjanini eksperimente väga mitut moodi, need olid tänuväärseks allikmaterjaliks ka paljudele paroodiatele. Vene kriitikud on märkinud Severjanini keele kaht olulisemat eripära. Ühelt poolt on see poeetilise keele rõhutatud

⁴ Te laulsite vihaseks Gomorrast, / Palmitsesite mürdioksi Ilule / Ja verlainestatud „Amoreses” / palvetasite Reaalsuse ja Unistuse poole. // Kuid ei viinud endaga kaasa unisest kõntsast, / ei õilistanud rahvamassi – / Ei teie puhtad sekstiinid. / Ei Visnapuu neitsihümnid.

⁵ *Грезерка* 'uneleja', *лесотень* 'metsavari', *овесенить* 'kevadiseks muutma', *снежить* 'lumega katma, lumest helkima', *фиоль* (sõnast *фиалка* 'kannike', ka *фиолетовый* 'lilla') 'kurbus, naise ilu jms'.

arhaiseerimine, teiselt poolt arvukad neologismid, mille moodustamismehhanisme tuleb taas otsida vene luulekeele kujunemisperioodist. Valeri Brjussov on selle kohta kirjutanud: „Langedes täielikult deržavinlikku stiili, kirjutab Severjanin, et rahvas laseb talle 'valjult kiitust kõmada' (*воззрелит хвалу*), et Pariis 'võpatab' (*возрожит*), kasutab väljendeid 'kuldane' (*злато*), 'rahupaigani' (*ко пристаням*), 'sest et' (*зане*) jms. Sealsamas on ta märkinud, et „mingi õiguse kanda novaatori nime annavad Igor Severjaninile vaid tema neologismid. Nende hulgas on rohkesti tegusõnu, mis on moodustatud kasutades eesliidet *о*, nt õnnestunud *олунить* ('kuuga valgustama') ja täiesti sobimatu *олабветь* ('unustusse langema') (Брюсов 1916: 15). Vadim Šeršenevitš on tõestanud, et kubo- ja egofuturistide sõnalised eksperimendid viivad tagasi XVIII sajandisse: „Juba Deržavini loomingust leiame me luuletuse, mis on kirjutatud *r*-tähte kasutamata. [---] Kantemir leiutas sõnad *средотони*, *понятие*, *временщик* jt, Tredjakovski *подлежащее*, *искусство*, *внимание*, *великолепный*. Deržavin – *ручвится*”⁶ (Шершеневич 1913: 65, 80).

1916. aastal ilmunud kogumikus „Kriitika Igor Severjanini loomingust” on avaldatud ka professor R. Brandti artikkel, milles proovitakse objektiivselt hinnata poeedi sõnaloomingut. Autor näeb selle allikaid samuti XVIII sajandi luuletajate loomingus: „Ta kasutab paljusid sõnu lühendatult: *Богомат* (Jumalaema, luuletuses „Kasest majakeses” – „В березовом котэдже”), *прелюд* (*prelüüd*): *в прелюде месяца лилового* 'lilla kuu prelüüdis' – kusjuures ei ole selge, mis kuuga on tegemist (luuletus „В Миррэлии” – „Mirreelias”), *провинца* ja *квинт-эссенца*⁷ (*provints* ja *kvintessents*): *в одну из моревых провинц* 'ühte mereprovintsidest' („На летуне” – „Lennates”), *квинт-эссенца специй* 'vürtside kvintessents' („Цветок букета дам” – „Daamide buketi õis”). Viimatinimetatutega võib võrrelda Deržavini väljendit *бердыши милицы* 'miilitsa hellebardid', õigem oleks *милиции* (Брандт 1916: 140). Brandt on järjekindlalt välja selgitanud Severjanini sõnaeksperimendid erinevates tekstides. Tema arvates võib sagedamini esinevad uuendused jagada kuude ossa. Need esinevad *-ить* ja *-еть* lõpuga tegusõnades, eessõnaga omadussõnades, samuti liitomadussõnades, nimisõnades lõpuga *-ье* и *-ие*, *гладь*-tüüpi nimisõnades, liitnimisõnades.

Kõik need kasutusviisid (nii arhaismide kui ka neologismide kasutamine) esinevad ka Henrik Visnapuu luuletuste tõlgetes. Näiteks on luuletuste „Igavesti” („Вечно”) ja „Kui kuurdub armulill” („Когда прорастает цветок любви”) tõlgetes kasutatud Severjanini leiutatud tegusõna *крылить*. Brandt märgib, et Severjanin kasutab seda sõna kahes tähenduses: 'lendama, kihutama, tormama' ja 'tiivustama'. Neis tähendustes on seda sõna kasutatud ka tõlgetes. Luuletuses „Igavesti” on sõna kasutatud tähenduses 'tormama': „О, сердцу тебя не забыть, – / К тебе его жажду крылить”⁸ (Виснапу 1922: 22). Seda võib võrrelda Severjanini enda luuletusega „Kannike”: „О ты, чье сердце крылит к раздолью” (Oo, sina, kelle süda tormab vabaduse poole). Visnapuu luuletuse „Kui kuurdub armulill” tõlkes on sama sõna kasutatud tähenduses 'tiivustama': „Душа крылит мечтой всегда свободной” (Виснапу 1922: 26).⁹

⁶ Tänapäeva vene keeles enamasti laialt tuntud sõnad: *понятие* 'mõiste', *временщик* 'soosik', *подлежащее* 'alus', *искусство* 'kunst', *внимание* 'tähelepanu', *великолепный* 'suurepärane', *ручвится* 'voolama’.

⁷ Vene keeles *провинция* ja *квинт-эссенция*. – *Tõlkija*.

⁸ Visnapuu luuletuses: „Jälle süda mul / tuikab, tuikab sull!” (Visnapuu 1964: 34).

⁹ Visnapuu luuletuses: „Kui õhinast, nii imelisest, meeled viidi” (Visnapuu 1964: 40).

Kõige tihedamalt esineb „severjanisme” luuletustes „Kevadöine” („Вешеночное”) ja „Kevadöö” („Вешеночь”): need on tegusõnad *гамити, факелить, светозариться, комариться, озерелиться* (tähenduses 'järveks muutuma'); omadussõnad *подсветильные, майные, синь-загадные*; määrsõnad *дужно, головокружно, белопахуче*; nimisõnad *небокручие, истомь, цветоземля, цветочаща*¹⁰ jne. Tuleb märkida, et luuletuse „Kevadöö” („Вешеночь”) tõlke esmatrükk ilmus 1921. aastal Tallinna ajalehes *Свободное слово* pealkirjaga „Вешняя ночь” (Северянин 1921). See väike muutus pealkirjas kinnitab kaudselt, et tõlgete keele lähendamise omaenese luulekeelele kuulus Severjanini tõlkestrateegiasse.

Niisiis leidub venekeelse „Amorese” enamikus tõlgetes erakordselt palju „severjanisme”. Kuid kui vastandada Severjanini selle perioodi originaaltekste tema Visnapuu tõlgetega (või ka teiste eesti uusromantikute tõlgetega), siis ilmneb, et Severjanini enda lüürika ja tema tõlgitud tekstide vahel on põhimõtteline erinevus. Luuletaja selle ajajärgu luules on individuaalsete neologismide või arhaismide kasutamine reeglina läbimõeldud, nad on seotud teksti teiste elementidega: neologismid, „severjanismid” on tavaliselt seotud luuletuse teiste sõnadega kõlamängu kaudu, nt luuletuses „Nona”:

*О среброглубые кружева
Уснувшей снежной улицы – аллеи!
Какие подыскать для вас слова,
Чтоб в них изобразить мне вас милее.*

*В декабрьской летаргии, чуть жива, природа спит.
Сон – ландыша белее.
Безмужняя зима, ты – как вдова.
Я прохожу в лазури среброкружев,
Во всем симптомы снега обнаружив.¹¹*

(Северянин 1995 III: 49)

Need võivad olla luuletuses korduvad võtmesõnad (nt *огнесловье* luuletuses „Sekstiin XII”); kõlada koos grammatiliselt sarnaste sõnadega (nt on luuletuses mitu tegusõna eesliitega *за*, mõned neist on Severjanini neologismid). Nii on luuletuses „Kevadetunde roees” („Поэза весеннего ощущения”): „Зачеремущатся, засиренятся за разливной рекою кусты. / Запоют, зашумят, завесенятся. / Все подруги твои, как – и ты”¹² (Северянин 1995 III: 44).

Selle kõrval on Severjaninil ka teoseid, kus neologismid mõjuvad luuletuse struktuuris mitteorgaanilise, võõra elemendina. Näiteks luuletuses „Täien-

¹⁰ Tegusõnad: *гамити* 'sumisema, lärmama', *факелить* 'tõrvikuga valgustama', *светозариться* 'koiduna helkima', *комариться* 'sumisema (säased)', *озерелиться* 'järveks muutuma'; omadussõnad: *подсветильные* 'valgusvihi all olevad', *майные* 'maikuised', *синь-загадные* 'sinimõistatuslikud'; määrsõnad: *дужно* 'kaarekujuliselt', *головокружно* 'peadpööritava', *белопахуче* 'valgelt lõhnav'; nimisõnad: *небокручие* 'taevajärsakud', *истомь* 'roidumus, raugus', *цветоземля* 'lillemaa, värviline maa', *цветочаща* 'värvikirev tihnik’.

¹¹ Oo hõbejassinised pitsid / uinuval lumisel tänaval – alleed! / Milliseid sõnu teie jaoks leida, / et neis teid minu jaoks armsamana kujutada. // Detsembrikuu letargias, vaevu elus, uinub loodus. / Uni on piibelehestki valem. / Meheta talv, oled kui lesknaine. / Astun läbi hõbedaste pitside sina, / Kõikjal märgates lume tunnusmärke.

¹² On hakanud öitsema toominga-, sirelipöösad liigvees jõe taga. / Laulavad, sumisevad, kevadetsevad. / Kõik su sõbratarid, nagu ka sina.

damise poees” („Поэза дополнения”), kus Severjanin ründab vene kubofuturiste, süüdistades neid Nõukogude Venemaal aset leidnud kultuuri hävitamises („Не ваши ль гнусные стихозы и „современья пароход” / Зловонные взрастили розы и развратили весь народ”¹³) (Северянин 1995 III: 28), on neologismid vastandatud tavalistele (s.o keeles põlistunud) sõnadele: *стихозы* – *розы*, *современья пароход* – *народ*). Rõhutatakse nende neologismide ebatavalisust, võõrust tavalise sõnavara taustal (seda käsitletakse siin kui üht osa hävitatud kultuuritraditsioonist), aga samuti seda, et nad lõhuvad Severjanini nii armastatud heakõla.

„Severjanismide” kasutamine Visnapuu tõlgetes kuulub pigem viimatinimetatud näite alla, kuigi mitte täiesti. Kui tsiteeritud luuletuses loovad poeetiline leksika ja grammatika pildi hävitatud, kaduvast kultuurist Nõukogude Venemaal, siis venekeelses „Amoreses” loob Severjanin oma poeetilise leksika vahenditega kujuneva kultuuri kuvandit, mis ei ole veel lõplikult vaba oma „eelkultuurilisest” minevikust.

„Severjanismide” tihedus (või ka vastupidi, mõni üksik selline sõna, mis ei ühildu tekstis teiste sõnade, helide, grammatiliste vormidega) võib tõlgetes tähistada lõpuni arenemata esteetilist maitset, pretensioonikust, mis oli, muidu, omane Severjanini enda noorpõlvluulele, noore luuletaja ja uue eesti luule katset kinnistada end suures kirjanduses, kirjanduslikult epateerivat hoiakut, mille vahendiks on enese tõestamine luules. Vt näiteks Visnapuu luuletuse „Noorile tütarlastele” tõlget (Виснапу 1922: 56; Visnapuu 1964: 66):

*Как ужасны в теле мы своем!
Девушки, спасайте дух и тело:
Свадьбящей собакой, то и дело,
Бродим обувь сняв...*

*Oh me hirmsad oma liha seen.
Päästke ihu, neitsid, päästke hingi:
aelden kui penid käime ringi,
paljastaden jalgu, maha võtten kingi.*

Või luuletuse „Hümnid ööle” („Гимны ночи”) tõlge (Виснапу 1922: 55; Visnapuu 1964: 65):

*Я факелил тебе страстей сжиганьем,
Снежающих так искрово в ночи,*

*Ma põletin sul kire tõrvalondid,
mis tulikummasid ja sädelumistasid
öö sees,*

*И хрупкотени призрачным мельканьем
Через твое лицо судьбою мчит...*

*ning haprad varjud nagu
hirmund tondid
su näost üle kihutid, kui oleks
kiire töö ees...*

Ka luuletuse „Alistumine I” tõlkes leidub rohkesti Severjanini neologisme: „Я ворожу, *волиблю*, томлюсь теперь” (Nüüd vaevlen, kaevlen elu umminguis); „В *самовоспении* жизнь была, была в стремленьи этом” (Täis enda kummardust nii elu käis, ses püüdmises); „Шаг сбит с пути: виной – *глазообман*. / Нет от страданий сил” (Samm vääratab teel silmapette all, ramm kannatuses / otsa saab, ses halvavas, nii salvavas) (Виснапу 1922: 68; Visnapuu 1964: 77). Samasugust eesmärki (demonstreerida luulekeele kuju-

¹³ Kas mitte teie vastikud luulevormis väljamõeldised (*стихозы* on siin sõna *психозы* 'psühhoosid' analoog) ja „kaasaegsuse aurik” / ei kasvatanud halvalehalisi roose ja hukutanud kõlbeliselt kogu rahva.

nemisprotsessi ja rõhutada peamiselt ebaõnnestumisi teel tõelise luuleni) võivad teenida ka tõlgetes esinevad grammatilised eksimused, nt luuletuses „Mine”: „Земля бела: снежноголовых дев / Весенний круг виляя, в ладони хлопав” (Muld valendas kui sada lumipääd / naist, kevadises mängus käivat ringi) (Виснапу 1922: 69; Visnapuu 1964: 79) või luuletuses „Jumalikule armastusele” („Божественной любви”): „О, жабная душа, чей строй так яр, / И кто живуча в размноженном теле...” (Oo, padakonna viseleja hing, / mis lämustetust kehast lahkuda ei taha) (Виснапу 1922: 63; Visnapuu 1964: 73).

Neologisme on tõlkija kasutanud ka lõunaeestikeelse sõnavara asemel. Vt näiteks luuletust „Ja sina, sa jumala emä” („Но Ты, Ты, Богородица”; Виснапу 1922: 59; Visnapuu 1964: 72):

*О, женщина без покрывала,
Где знак сладострастья в грудях,
Ведь грех кровосмеси ни мало
Ее не приводит в страх*

*Kui naine, ke heitno om katte,
kel himomkärk nisade seen,
ei pelgä ta veripatte,
na astva tal takan ning een.*

Selle tulemusena muutub Visnapuu luule stilistiline mitmekesisus uuen-
duslikes, kuid tihedalt rahvaluule stilistikaga seotud värssides raskekaaluli-
seks ühetaolisuseks, millel puudub õigupoolest poeetiline emotsioon. Kaob ka
nii Visnapuu kui ka Severjanini enda luulele omane värssi musikaalsus, lau-
lev intonatsioon.

Isegi neis luuletustes, kus Visnapuul pole neologiseerimist, murdesõnu,
tihendatud metafoorkat ega lugeja narrimise hoiakut, kus ta püüdleb maksi-
maalset stilistilist ja sisulist lihtsust, jätkab Severjanin enda jaoks harjumus-
pärase strateegia kasutamist. Näiteks „Amorese” eelviimase, väga tõsise ja üld-
se mitte epateeriva luuletuse pealkirja „Metsatalu” on Severjanin tõlkinud
„Лесодомик”, mis assotsieerub selgelt selliste lugejale juba tuttavate ”severja-
nismidega” nagu *озерзмок* ’järveloss’ või *лесофея* ’metshaldjas’. Muide lihtne
venekeelne sõna *хутор* ’talv’ kuulus tegelikult Severjanini poeetilisse sõna-
varasse. Aga pealkirja selline tõlge paigutab kõnealuse luuletuse otsekohe te-
male võõrasse, kergesse, pretensioonikasse, „severjaniseeritud” tonaalsusesse.

Dramatism ja lüürilise emotsiooni äärmine pingestatus, mis iseloomustav-
ad Visnapuud, on Severjaninile kui tõlkijale ja luuletajale orgaaniliselt vöö-
rad. Nagu teada, osundas Ossip Mandelštam pärast luulekogu „Громо-
кипящий кубок” lugemist selles leiduvatele „kohutavatele neologismidele” ja
määratles Severjanini poeetilist omapära järgmiselt: „kerge vaimustus” ja
„jahe intiimsus”. Sellegipoolest oli Severjaninile lähedane Visnapuu luule
emotsionaalse ja temaatilise diapasoni avarus, kus kajastus adekvaatselt üle-
minekuperioodi inimese keerukas siseelu. Vladislav Hodassevitš kirjutas raam-
matu „Громокипящий кубок” esimese trüki arvustuses: „„Futurist” – see
sõna ei sobi Igor Severjanini kohta. Kui on vaja iseloomustavat sõna, siis
Severjanini puhul tuleks see moodustada sõnast *present* ’käesolev’. Tema luu-
le on ebatavaliselt kaasaegne – ja mitte ainult sellepärast, et seal kõneldak-
se aeroplaanidest, kokottidest jne –, vaid sellepärast, et luuletaja tunnetes ja
mõtetes on tänapäeva inimese tunnete ja mõtete tuum, sellepärast, et tema
vaim on tänase päeva vaim. Võib-olla on selles kajastunud kõik meie linna-
elu, meie kolmekümnekorruselise kultuuri patud, murdekohad, väärengud,
kuid selles kajastub ka taevast, mis veel sinetab meie peade kohal” (Ходасевич

2005: 423). Osaliselt peab see hinnang paika ka Henrik Visnapuu kohta, kui tuletada meelde luuletaja küsimust „Amorese” „Proloogist”: „Kas raudse aja-ga pean tasakaalu?” (Visnapuu 1964: 32).

Eesti luuletajale on pühendatud Severjanini luuletus „Rondo Henrik Visnapuule”, mis ilmus kogumikus „Menestrel” (1921). See luuletus on sündinud samal ajal, kui Severjanin tõlkis Visnapuu luulet. Eesti Kirjandusmuuseumis hoiul olevas Severjaninile endale kuulunud raamatus on sissekanne: „Этот том исполнен Eesti. Тоila 1919 г.” („See köide on valminud Eestis. Тоila 1919. а.”; vt Северянин 1995 III: 395).

Oma luuletuses on Severjanin piiritlenud, mis nimelt on talle Visnapuu loomingus lähedane:

*У Виснапу не только лишь „Хулень”
На женщину, дразнящее толпу:
Есть нежное, весеннее влюбленье
У Виснапу.*

*Поэт идет, избрав себе тропу,
Улыбкой отвечая на гоненье;
Пусть критика танцует ки-ка-пу –*

*Не в этом ли ее предназначенье?
Вдыхать ли запах ландыша... клопу?
– О женщины! как чисто вдохновенье
У Виснапу¹⁴*

On hästi teada (vt nt Исаков 1990: 28), et alates oma Eesti-periodist eemaldub Severjanin järk-järgult modernistlikust orientatsioonist ja pöörab rohkem tähelepanu vene klassikalisele värsitraditsioonile, vaatamata kõigile enesekordustele, mis on omased tema sel ajal loodud luuletustele. On ilmne, et tolleaegseid eesti poeete ja nende loomingut näeb ta paljuski otsekui iseenda ja kogu vene modernismi kordamisena. Oma tõlgetes ei püüa ta läheneda niivõrd originaali tekstile, kuivõrd luua eesti luule poetilist mudelit, lähtudes oma tolleaegsetest esteetilistest seisukohtadest. Need seisukohad tervikuna ei ole kaugeltki ühemõttelised. Ühelt poolt iroonia ja eneseiroonia oma kunagise hoiaku suhtes „populariseerida otsinguid” ja samuti eesti luuletajate püüde suhtes kirjutada mitteklassikalist värssi, kasutada luules assonantsriime, mis – muide – on eesti luules täiesti orgaaniline nähtus, sest neid on kasutatud ka eesti rahvalaulus. Teiselt poolt äratav mälestus oma luuletulekust ja sellega kaasnenud kirjanduslikest võitudest-kaotustest „Amorese” tõlkijas ka meeldivaid tundeid, seda enam, et „Leandrose klaveri” ja „Klassikaliste rooside” autor ei eitanud kunagi oma varasemat lüürikat.

Severjanin on tõlkinud ka Visnapuu teistes kogudes ilmunud luulet, mida ta on avaldanud venekeelses perioodikas, ja „Käoorviku” tõlke (vt Виснапу

¹⁴ Visnapuul ei ole ainult teotus / Naise suhtes, mis õrritab massi: / On õrn kevadine armumine / Visnapuul. // Poet läheb, valides endale teed, / Naeratusega vastates tagakiusamisele; / Las kriitika tantsib ki-ka-puud (ki-ka-puu – XX sajandi alguse moodsed seltskonnatants) – // Kas mitte selles ei ole tema ettemääratus? / Kas lutikas peaks nautima... maikellukese lõhna? / – Oo, naised! kui puhas on inspiratsioon / Visnapuul.

Генрик. Полевая фиалка. Пер. И. Северянина. Нарва, 1939). Selles on märgata Siuru rühmitusest 1919. aastal lahkunud Visnapuu teistsugust esteetiliselt orientatsiooni. Eesti luuletaja uued, tagasihoidlikumad stiilihoiakud olid Severjaninile lähedased – ta oli ka ise ilmselt väsinud vigurdamisest ja rafineeritusest.

Severjanini tõlkijaõnnestumist pani tähele kriitik Pjotr Pilski, kes kirjutas arvustuse „Käoorviku” tõlkele Riia ajalehes *Сегодня*. Pilski rõhutas, et „otsustades selle Igor Severjanini raamatu põhjal, on Visnapuu originaalne, omapärane, siiras – nakatuda sellest siirusest, anda seda edasi meie kõrvale ja südamele ei olegi nii kerge. Igor Severjaninil on see õnnestunud. Tema töö tulemus on hea. On tunda tõlkija hinge lähedust luuletaja hingele, tema motiivide ja meeleolude ümberpaneku täpsust – Visnapuu seisab meie ees mõistetava ja mõistetuna, nii tema luuletuste vaim kui ka nende autori hing on õigesti aimatuna taas üles ärganud” (Пильский 1939).

Edasi arutleb Pilski juba Visnapuu enda eripära üle: „Visnapuu on andekas poeet. Tema teemad on kristalselt läbipaistvad, lüürilised süžeed on kombinatavad, taevased hoovused kord tarduvad, siis sulanduvad kokku maise liha ja maiste mõtetega: siin on kõik selginenud ja mitte kusagil ei lubata endale lohakaid ja ebatäpseid, olgugi et kauneid sõnu. Visnapuu luule peamist stiilhiat saab iseloomustada ühe võluva ja peene sõnaga: „õrnus”. Tõsi küll, oma retsensiooni lõpus rõhutab Pilski: „...peaaegu mitte kunagi ei saa tõlkija lahti öelda omaenda isiksusest, kõrvale jätta ja vaigistada oma stiiliiseärasusi ja siin näeme me Igor Severjanini kirge uute sõnamoodustiste vastu. Tal on *ежевесно, стремглавно, светокруг, гудель*,¹⁵ ja lumega kaetud kuuski on nimetatud „suhkrupädeks”¹⁶. Ja mis siis? Kui sageli ja rängalt tüütavad meid tuttavad, kärbsena tüütud sõnad – aga paljud Igor Severjanini moodustatud sõnad on jäänud püsima vene keelde ja vene sõnavarasse, on igaveseks seotud tema kui andeka luuletaja nimega” (Пильский 1939).

On ilmne, et eesti luuletajate looming on jätnud oma jälje ka Severjanini loominguelsele evolutsioonile. Severjanin omakorda on püüdnud mõtestada eesti luule kujunemislugu tervikuna. 1924. aastal avaldas ta Tallinna ajalehes *Последние новости* kolm artiklit eesti luuletajatest. Artiklitele on lisatud ka Severjanini luuletõlked. Oma tõlgetes püüab ta edasi anda tõlgitava perioodi luulekeele ja -stiili iseärasusi. 1880.–1890. aastate autoritest on Severjanin valinud välja Jakob Tamme, Karl Eduard Söödi, Eduard Wöhrmanni, Eliise Auna, Juhan Liivi, Anna Haava, Georg Luiga, Andres Alveri (vt Северянин 1924a; 1924b; 1924c). Nende luuletajate tõlked on välja peetud vene narodnikliku luule traditsioonide vaimus. Ilmekas näide on siin Jakob Tamme luuletuse „Kõrts” („Корчма”) tõlge (Северянин 1924b; Tamm 1989: 223):

*Эту ветхую избушку
Ветер на бок повалил.
Удержать ее на месте
У подпорок мало сил.*

*Vana lagund talumaja
kukkus tuules külili,
toed need ei jõudnud teda
hoida enam õieti.*

¹⁵ *Ежевесно* 'igal kevadel', *стремглавно* 'ülikiiresti', *светокруг* 'valgusering, maailmaring', *гудель* 'huilgamine'.

¹⁶ „Suhkrupää” on küll otsetõlge Visnapuu luuletusest „Kümnes kiri”: „Kuused olid kui suhkrupääd, / suhkrupäie all sina lääd” (Visnapuu 1964: 196). – *Tõlkija*.

Упадая, на соседку –
 На корчму – взглянула зло,
 Будто та была виною,
 Что избе не повезло.

Kukkudes veel kõrtsi pääle
 viskas vaate vihase,
 nagu oleks tema olnud
 selle pärast süüdlane...

Juhan Liivi teoste hulgast on Severjaninit köitnud luuletus „Rukkivihud rehe all”, mis meenutas talle Koltsovi (Северянин 1924b; Liiv 1989: 89):

В чистой тишине
 На родном гумне
 Не звучат стопы.
 Сушки ждут снопы.

Puhtal põrandal,
 puhta rehe all
 uudisvihud – nad
 ahet ootavad.

Тишь, святая тишь,
 Ты в снопах стоишь
 Золотых солом
 Полон хлебный дом.

Vaikus pühalik
 raskeis vihkudes
 kuldseis kõrredes
 puhtal põrandal.

В чистой тишине
 На родном гумне –
 Мир в снопах святой
 Мысли золотой.

Puhtal põrandal.
 puhta rehe all
 rahu pühalik,
 mõte vihkudes...

Muidugi on Severjaninile huvi pakkunud ka luuletajad, kes astusid kirjandusse XX sajandi algul. Ta kirjutab, et „nende poeetide ilmumisega lõpeb eesti luules nn „küla realismi” periood ja tekib impressionism”. Vastavalt muutub ka tõlgete stiil: Severjanin kasutab siin moodsat keelt, ka oma neologisme. Iseloomulik näide on Villem Grünthal-Ridala luuletuse „Haiguse aegu” tõlge („Во время болезни”; Северянин 1924b; Grünthal-Ridala 1986: 22–23):

Звезды все гаснут в испуге,
 Лик свой луна обледнила.
 Все оттого, что утреет,
 Утро мира осенило.

Koidab ja tõusengus tähed
 Kustuvad ära
 Kuui, kui kohkunud, moondab
 Kahvatuks sära.

Вот через серость квадратов
 Стекол проникли пунцово
 Солнца лучи, и каемки
 Облака дрогнули. Снова

Hallide ruutude läbi
 Valguvad kiired,
 Purpurpunaselt loitvad
 Pilvede piired.

Глаз мой смежается. Тускло
 Пламя колеблется. Тайно
 Ночи лицо исчезает,
 Странное необычайно...

Tuhmilt väriseb tuli,
 Silm mul vaob.
 Öösene imelik nägu
 Salaja kaob.

Severjanini mõtisklused eesti lüürikast lõpetab Henrik Visnapuu, talle vaimselt kõige lähedasema poeedi iseloomustus: „„Amores”, Visnapuu esime-

ne luuleraamat, tekitas omal ajal palju k ara: autorile heideti ette moraalitust ja ei andestatud talle pahupidisust ning julgeid kujundeid. Kuid tema viimased luulekogud, eriti „Käoorvik”, „H obedased kuljused” koos „Taliharjaga”¹⁷ (9. märtsil) on „avalikku arvamust” temaga lepitanud. [---] Visnapuu luules võib leida nii õrna l urikat kui ka ehtsa kõiksuse algust. Üldiselt kahvatub vanade poetide patriotism nooruse ilmaruumi ees. Selles suhtes on eriti iseloomulikud Visnapuu ja eelmises artiklis k sitletud Barbarus” (Северянин 1924c).

Visnapuu luuletused „J ab inimene ikka, ikka meil veel velleks” („Нам все же братом остается человек”) ja tema kirjad Ingile kinnitavad Severjanini arvates seda, et ”maal, kus on kätte v idetud vabades, muutub kitsas patriotism k iksusetundeks ja selles tarkuses on tema uhkus”.

Kõrgelt hinnates oma uue kodumaa üht parimat poeeti, on Severjanin avaldanud oma luulekogus „Medaljonid” („Медальоны” 1934) soneti „Visnapuu”. See raamat sisaldab luuletusi, mis on pühendatud autori jaoks kõige olulisematele kirjanikele ja muusikutele.

Venekeelsest käsikirjast tõlkinud MALL JÕGI

Arhiivimaterjalid ja kirjandus

РО ИРЛИ = Отдел рукописей Института русской литературы Российской Академии наук, ф. 289.

Alle, August 1992. Sügise tulek. – Sõnarine. Eesti luule antoloogia. 2. kd. Koost K. Muru. Tallinn: Eesti Raamat.

Grünthal-Ridala, Villem 1986. Haiguse aegu. – Villem Grünthal-Ridala, Valitud värsid. Tallinn: Eesti Raamat.

Kivikas, Albert 1921. Vene mõju Henrik Visnapuu loomingus. – Päevalehe erileht 21. III, lk 41–46; 30. III, lk 49–52.

Koidula, Lydia 1969. Luuletused. Tekstikriitiline väljaanne. Koost E. Aaver. Tallinn: Eesti Raamat.

Kruus, Rein 1987. Eesti ja Igor Severjanin. – Looming, nr 5, lk 682–699.

Kärner, Jaan 1924. Severjanin – Visnapuu – Kussikov. – Jaan Kärner, Lehed tuulde.  rem rkusi ja arvustusi. 1911–1922. Tartu: Sõnavara kirjastus, lk 40–48.

Liiv, Juhan 1989. Sinuga ja Sinuta. Koost A. Vinkel. Tallinn: Eesti Raamat.

Mägi, Arvo 1964. Henrik Visnapuu luule. – Henrik Visnapuu, Kogutud teosed. Esimene köide. Stockholm: Vaba Eesti, lk 7–27.

Peep, Harald 1989. Henrik Visnapuu.  he elu- ja loometee piirjooni. Tallinn: Eesti Raamat.

P ld, Peeter 1917. Mõned „Siuru” kultuurilised konsekventsid. – Uus Postimees 30. XII, lk 3.

Reinvald, Ado 1989. Unusta? – Sõnarine. Eesti luule antoloogia. 1. kd. Koost K. Muru. Tallinn: Eesti Raamat.

¹⁷ Luulekogu „Talihari” pealkiri on Severjanini venekeelses tekstis eesti keeles. – *Tõlkija*.

- Rummo, Paul (publitseerija) 1968. Ingi ja Visnapuu kirjavahetus. – Keel ja Kirjandus, nr 2–4, lk 91–108, 167–178, 229–238; nr 6–7, lk 354–365, 423–436.
- Suits, Gustav 1992. Luule. Tallinn: Eesti Raamat.
- Tamm, Jakob 1989. Kõrts. – Sõnarine. Eesti luule antoloogia. 1. kd. Koost K. Muru. Tallinn: Eesti Raamat.
- Tammsaare, Anton Hansen 1988. Henrik Visnapuu „Amores”. – Anton Hansen Tammsaare, Kogutud teosed. 16. kd. Publitsistika II (1914–1925). Tallinn: Eesti Raamat, lk 43–345.
- Via sacra 1922. Альманах. Игорь Северянин, Владимир Адамс-Александровский, Иван Беляев, Борис Правдин. Юрьев–Tartu: Vadim Bergmani kirjastus.
- Veske, Mihkel 1996. Kas tunned maad... Tallinn: Eesti Raamat.
- Visnapuu, Henrik 1919. Igor Severjäänin. – Odamees, nr 2, lk 29–40.
- Visnapuu, Henrik 1922a. Punasel Venemaal. – Odamees, nr 3, lk 114–123.
- Visnapuu, Henrik 1922b. Kirjanduspoliitika ehk minu sõber Jaan Kärner. – Päevaleht 26. IV, nr 94, lk 5.
- Visnapuu, Henrik 1964. Kogutud teosed. Esimene köide. Stockholm: Vaba Eesti.
- Алле, Аугуст 1921. Наступление осени. – Последние известия 13 сентября, № 222, lk 2.
- Брандт, Роман 1916. О языке Игоря Северянина. – Критика о творчестве Игоря Северянина, Москва: изд-во В. В. Пашуканиса, lk 130–147.
- Брюсов, Валерий 1916. Игорь Северянин. – Критика о творчестве Игоря Северянина, Москва: изд-во В. В. Пашуканиса, lk 9–16.
- Веске, Михкель 1926. Как ходить приятно... – Последние известия 1926, 22 апреля, № 88, lk 2.
- Виснапу, Генрик 1921a. Ночь под Ивана Купалаю. – Последние известия 1921, 4 июля, № 161, lk 2.
- Виснапу, Генрик 1921b. Арнсбургская дача. – Последние известия 1921, 29 сентября, № 236, lk 3.
- Виснапу, Генрик 1922. Amores. Первая книга стихов. Перевод с эстонского Игоря Северянина. Предисловие Александра Кусикова. Москва.
- Исаков, Сергей 1990. Игорь Северянин и Эстония. – Северянин Игорь. Сочинения. Tallinn: Eesti raamat, 1990, lk 5–34.
- Койдула, Лидия 1921. Лодка, медленно качаясь... – Последние известия 16 апреля, № 83, lk 3.
- Круус, Рейн 1986. Новые данные о творчестве Игоря Северянина. – Ученые записки Тартуского государственного университета. Вып. 683. Тарту, lk 32–37.
- Кусиков, Александр 1922. Вместо предисловия. – Виснапу Генрик, Amores. Первая книга стихов. Перевод с эстонского Игоря Северянина. Москва, lk 7–11.
- Пильский, Петр 1925. На тихом озере. – Последние известия (Ревель), 2 августа, № 174, lk 2.
- Пильский, Петр 1939. „Полевая фиалка”. Стихи Генрика Виснапу в переводе Иг. Северянина. – Сегодня (Рига), 4 октября, № 274, lk 6.
- Пильский, Петр 1940. Игорь Северянин: 35-летие литературной деятельности. Сегодня (Рига). 1940, 1 февраля, № 31, lk 4.
- Рейнвальд, Адо 1921. Забыть? – Последние известия 1924, 24 февраля, № 52, lk 3.

- Северянин, Игорь 1920а. Вешненочное. Из Генрика Виснапу. – Последние известия (Ревель), 23 августа, № 9, лк 2.
- Северянин, Игорь 1920b. Когда наступит забвенье. Из Генрика Виснапу. – Последние известия (Ревель), 23 ноября, № 87, лк 2.
- Северянин, Игорь 1921. Вешняя ночь. Из Генрика Виснапу. – Свободное слово (Ревель), 2 июня, № 37, лк 2.
- Северянин, Игорь 1924а. Эстонская поэзия. (Краткий обзор старой эстонской поэзии). – Последние известия (Ревель), 28 февраля, № 55, лк 2.
- Северянин, Игорь 1924b. Эстонская поэзия. (Конец XIX и начало XX веков). Краткий обзор. – Последние известия (Ревель) 5 марта, № 61, лк 2.
- Северянин, Игорь 1924с. Эстонская поэзия. (Конец XIX и начало XX веков). Краткий обзор (окончание). – Последние известия, 24 октября, № 273, лк 2.
- Северянин, Игорь 1988. Письма к Августе Барановой 1916–1938. Составление, подготовка текста, введение и комментарии: Бенгт Янгфельдт и Рейн Круус. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Северянин, Игорь 1995. Сочинения. В 5 т. Составление, подготовка текста, вступительная статья и комментарии В. Кошелева, В. Сапогова. Санкт-Петербург: издательство Logos.
- Северянин, Игорь 2009. Переписка с Федором Сологубом и Ан. Н. Чеботаревской. Публикация Л. Ивановой и Т. Мисникевич. – Ежегодник Рукописного отдела Пушкинского Дома на 2005–2006 годы. Санкт-Петербург: Дмитрий Буланин, лк 693–755.
- Суйтс, Густав 1921. Боги и глупцы. – Последние известия 1921, 9 мая, № 109, лк 2.
- Фигурнова, Ольга 1993. Игорь Северянин в Эстонии. Материалы к библиографии. – De Visu, № 2, лк 44–49.
- Ходасевич, Владислав 2005. Рецензия на первое издание „Громокипящего кубка”. – Северянин, Игорь. Царственный паяц. Автобиографические материалы. Письма. Критика. Сост., вступ. статья и коммент. В. Н. Терехиной и Н. И. Шубниковой-Гусевой. Санкт-Петербург: Росток, лк 422–423.
- Шершеневич, Вадим 1913. Футуризм без маски. Москва: Искусство, лк 65–80.

Igor Severjanin's Translations of Henrik Visnapuu and their Reception

Keywords: modernist poetic language, poetic vocabulary, neologisms, Estonian neoromantic poetry, Henrik Visnapuu, Igor Severjanin's translations

The article discusses the function of poetic vocabulary in Igor Severjanin's translations of Henrik Visnapuu's poetry. The main attention lies on the neologisms used by Severjanin in his translation of Henrik Visnapuu's collection „Amores” and the critical reception of his translation in Estonian as well as in Russian. For Severjanin, the beginning of his Estonian period means a gradual withdrawal from his previous modernist attitude and more attention paid to classical Russian verse. He views the production of contemporary Estonian poets much like a repetition of the early period of his own creative pursuits as well as of Russian modernism in general. In his translations he not so much aims at a precise rendering of the source text as at creating a poetic model of contemporary Estonian poetry, based on his new aesthetic position. This position is not entirely unambiguous. On

the one hand, it involves self-irony, thinking of his own past full of restless experimentation and his advocacy for such experiments, and irony for those Estonian poets who neglected classical verse and used assonance rhymes (which sound, by the way, quite natural in Estonian poetry, being organic to folk songs). On the other hand, while translating „Amores”, memories of Severjanin’s own early days as a writer also seem to evoke some pleasant feelings, all the more that the author of „Leander’s grand piano” and „Classical roses” actually never quite abandoned his early poetic devices.

Lea Pild (b. 1959), PhD, docent in Russian Literature, Institute of Germanic, Romance and Slavonic languages and literatures, University of Tartu, Lea.Pild@ut.ee

Tatyana Misnikevich (b. 1966), Cand. Phil., researcher, Institute of Russian literature, Russian Academy of Sciences, tamisnikevich@yandex.ru

